

مدل یابی رابطه ساختاری بین استرس ادراک شده و تلاش برای برتری با نقش میانجی امید در دانش آموزان کنکوری

زهره خسروی^۱، نسترن نکوکار^۲

چکیده

پیش زمینه و هدف: پژوهش حاضر، یک مطالعه به روش مدل یابی ساختاری است که باهدف بررسی رابطه بین استرس ادراک شده و تلاش برای برتری با نقش میانجی امید در دانش آموزان کنکوری استان تهران انجام شد. **مواد و روش کار:** جامعه آماری این تحقیق تمامی دانش آموزان کنکوری استان تهران بودند. نمونه در این پژوهش، ۳۸۶ دانش آموز کنکوری بود که از طریق فرمول کوکران در جامعه نامحدود و از طریق نمونه گیری در دسترس و داوطلبانه، انتخاب شدند. پرسشنامه ها، هم به صورت حضوری در مدارس و مؤسسات کنکور و هم به صورت آنلاین در شبکه های اجتماعی پخش شدند. تمامی شرکت کنندگان، پرسشنامه های استرس ادراک شده (کوهن و همکاران، ۱۹۸۳)، پرسشنامه امیدواری (اشنایدر و همکاران، ۱۹۹۱)، پرسشنامه نیاز (استیرز و پورتر، ۱۹۷۹) و تلاش برای برتری در کنکور را پر کرده اند. برای تحلیل داده ها در بخش آمار توصیفی و استنباطی، نظیر همبستگی اسپیرمن، از نرم افزار SPSS-26 و از نرم افزار SMART PLS-4 برای انجام سایر تحلیل های آماری در بخش مدل سازی ساختاری استفاده شد. **یافته ها:** نتایج نشان دهنده آن بود که در دانش آموزان کنکوری، بین متغیرهای استرس ادراک شده و امید (۰٫۶۷۵-)، استرس ادراک شده و تلاش برای برتری (۰٫۴۹۳-)، رابطه معکوس و معناداری وجود داشت. همچنین بین متغیرهای امید و تلاش برای برتری (۰٫۵۱۸)، نیز رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. علاوه بر این، امید در رابطه بین استرس ادراک شده و تلاش برای برتری نقش میانجی را داشت. **بحث و نتیجه گیری:** براین اساس می توان گفت که تلاش برای برتری می تواند به صورت مستقیم و همچنین به صورت غیرمستقیم و از طریق متغیر امید، بر استرس ادراک شده تأثیر بگذارد. به عبارت دیگر با افزایش متغیرهای امید و تلاش برای برتری، استرس کاهش می یابد. بر اساس یافته های پژوهش، پیشنهاد می شود که مسئولین، آموزگاران و متخصصان این حوزه، با آموزش کنترل استرس و تقویت امید در این دانش آموزان، به بهبود سلامت روان و افزایش تلاش و پیشرفت آن ها، کمک کنند.

کلید واژه ها: استرس ادراک شده؛ تلاش برای برتری؛ امید؛ دانش آموزان کنکوری.

^۱ استاد گروه روانشناسی، دانشگاه الزهرا. (نویسنده مسئول) zohreh_khosravi@yahoo.com
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه الزهرا. nastarannekokar@gmail.com

در جوامع کنونی کسب علم اهمیتی بیش‌ازپیش دارد. دانش‌آموزان در سراسر دنیا سال‌های زیادی را در مدارس می‌گذرانند و برای ورود به دانشگاه‌های برتر باهم رقابت می‌کنند. در ایران نیز این رقابت وجود دارد چراکه حضور در دانشگاه‌های برتر تضمین‌کننده امکانات، شغل و درآمد بهتر در آینده است. دانش‌آموزان ایرانی برای ورود به دانشگاه، کنکور سراسری را همانند سدی پیش روی خود دارند. کنکور به دلیل نقش بسیار مهمی که بر سرنوشت دانش‌آموزان دارد، اکثراً باعث تجربه میزان زیادی استرس در فرد می‌شود. طبق گزارش انجمن روانشناسی آمریکا استرس^۱ یکی از رایج‌ترین اختلالات در نوجوانان است. درواقع استرس یک واکنش فیزیولوژیکی یا عاطفی ذاتی است که در شرایط استرس‌زا به پیش‌بینی چالش‌ها یا پاسخ به موقعیت‌های خطرناک کمک می‌کند (جانسون و همکاران، ۲۰۲۳). مفهوم استرس در فرهنگ‌های مختلف، متفاوت است اما معمولاً، نشان‌دهنده سختی و گاهی حالات طاقت‌فرسایی است که همراه با احساسات منفی می‌باشند. اما در ۵۰ سال اخیر، علم به‌طورکلی و عصب‌شناسی به‌طور خاص، این ایده را در ابعاد مختلف گسترش داده است که پاسخ‌های بیولوژیکی به استرس نه تنها حالت منفی، بلکه به‌عنوان یک مجموعه مکانیسم‌های معمولاً مثبت و سازگار هستند، که بقا را افزایش می‌دهند. مهم‌تر از همه، زیست‌شناسی استرس صرفاً یک "سیستم اضطراری" نیست، بلکه یک فرآیند مداوم است که باعث می‌شود بدن و مغز با تجربیات روزانه ما، چه آن‌ها را استرس‌زا بدانیم و چه نه، سازگار شود. البته استرس مزمن و غیرقابل کنترل می‌تواند منجر به آسیب‌های زیستی و روانی گردد. بنابراین ما با دو مفهوم از استرس مواجه هستیم: استرس مثبت و استرس منفی (مکویین و اکیل، ۲۰۲۰). استرس مثبت وقتی است که واکنش فرد به عامل استرس‌زا مثبت باشد، برعکس، استرس منفی زمانی است که واکنش نسبت به عامل استرس‌زا، منفی باشد. استرس مثبت نوعی فرایند سازگاری تلقی می‌شود، چراکه ارگانیسم با تغییر رفتار یا شرایط، خود را با محیط مطابقت می‌دهد. این واکنش‌های سازگارانه را می‌توان از طریق مداخلات تغییرات اجتماعی و افزایش آگاهی دانش‌آموزان از روان‌شناسی مثبت، ارتقا داد. اغلب دانش‌آموزان استرس و فشار روانی را به دلیل افزایش بار عملکرد تحصیلی و عوامل شخصی، برای مثال ارتباط با گروه‌های همسالان جدید، تجربه می‌کنند و این استرس می‌تواند منجر به اختلالات متعددی مثل افسردگی، اضطراب و مشکلات قلبی شود. درک محدود از مفهوم استرس مثبت، باعث عدم مدیریت سازگارانه در برابر عوامل استرس‌زا می‌شود (بائه، ۲۰۲۳). بر طبق این تعاریف اگر ما کنکور را یک رویداد استرس‌زا در نظر بگیریم، اکثر دانش‌آموزان کنکوری علی‌رغم استرس زیادی که دارند، برای به دست آوردن نتیجه‌ای بهتر در کنکور تلاش می‌کنند و امید^۲ خود را از دست نمی‌دهند. درواقع امید، توانایی فرد برای تصور آینده‌ای است که مایل به مشارکت در آن است. امید یک حالت ذهنی مثبت است که به دانش‌آموز کمک می‌کند که اهداف روشنی را برای خود مشخص کند و با عزمی راسخ، راه‌های مختلف را برای دستیابی به آینده‌ای روشن، امتحان کند (ژاهو، ۲۰۲۳). امید توانایی درک به دست آوردن گذرگاه‌هایی برای رسیدن به اهداف موردنظر و ایجاد انگیزه در خود از طریق فکر کردن به چگونگی استفاده از این گذرگاه‌ها هست. این تعریف شامل سه مخلفه مهم است: اهداف، گذرگاه‌ها و عاملیت فردی. اهداف، سیبل‌های ذهنی هستند. گذرگاه‌ها، مسیرهایی برای رسیدن به اهداف هستند که می‌توانند مسیرهایی را تصور و ایجاد کنند و در آخر عاملیت، ظرفیتی برای فعال کردن این مسیرها و تلاش فعال برای رسیدن به اهداف است (فرومکین، ۲۰۲۲). امید را می‌توان فرایند پیش‌بینی معرفی کرد که حاصل تعامل افکار و احساسات و رفتار فرد است که درنهایت، او را به سمت تحقق آینده‌ای که برایش معنای خاصی دارد، سوق می‌دهد (ردیلچ امیراو و همکاران، ۲۰۲۳). امید باعث می‌شود افراد به تلاش برای بهتر و برتر شدن ادامه دهند. تلاش برای برتری^۳ یکی از مفاهیم مهم نظریه آدلر بود. بر اساس نظریه آدلر افراد برای رسیدن به کمال، تلاش می‌کنند و انگیزه پشت این تلاش، ضعف‌ها و احساس حقارتی است که فرد حس می‌کند. البته مرتبه بالاتر تلاش برای برتری، تلاش برای موفقیت است که در این مرتبه، فرد تنها به فکر پیشرفت شخصی خود نیست بلکه به پیشرفت کل بشریت می‌اندیشد (فیست، ۱۳۸۸).

¹ Stress

² Hope

³ Striving for superiority

بر اساس نظریه آدلر انسان‌ها موجوداتی تهاجمی هستند و اگر می‌خواهند زنده بمانند باید همیشه پرخاشگر باشند. اما سپس این میل پرخاشگرانه به انگیزه‌ای برای جستجوی قدرت هم از نظر فیزیکی و هم از نظر نمادین تبدیل می‌شود تا بتوانند زنده بمانند. به همین دلیل، آنچه انسان‌ها می‌خواهند قدرت است. به عبارتی دیگر، انسان انتظار دارد بتواند به کمال برتر دست یابد. این سائق برتر جهانی است و محدودیت زمانی نمی‌شناسد (کاهایانی، سومایا، ۲۰۲۱). به بیانی دیگر گرایش ذاتی افراد برای رشد و غلبه بر چالش‌های زندگی را تلاش برای برتری می‌گویند (لیندر و لستاری، ۲۰۲۲). در رابطه بین استرس و امید تحقیقات زیادی انجام شده است. برای مثال وانگ و همکاران (۲۰۲۲)، ژانگ و همکاران (۲۰۲۲) و ژانگ و همکاران (۲۰۲۱)، سوزان (۲۰۱۹)، عبدالهی و همکاران (۲۰۱۹)، هیرش و سیرویس (۲۰۱۶)، گاستافسون و همکاران (۲۰۱۳)، فولکمن (۲۰۱۳) همگی بر رابطه معکوس بین استرس و امید تأکید کردند. گلاگر و همکاران (۲۰۲۱) اعتقاد داشتند که امید یک ویژگی شناختی است که هم خوش‌بختی و هم بهبودی اختلالات مربوط به اضطراب و استرس را پیش‌بینی می‌کند. آن‌ها در پژوهشی به نام بررسی اثرات طولی و مکانیسم‌های بالقوه امید بر روی استرس COVID-19 و اضطراب و رفاه، با کار بر روی ۸۲۲ فرد بالغ آمریکایی و با در نظر گرفتن کنترل هیجانی درک شده، که یک عامل آسیب‌پذیری فراتشخیصی است، به عنوان میانجی بالقوه، به این نتیجه رسیدند که سطوح بالای امید، ارتباطی قوی با رفاه و کنترل هیجان درک شده دارد اما امید ارتباطی غیرمستقیم با کاهش اضطراب و استرس COVID-19 دارد. دانکن و هلمن (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای به نام اثر محافظتی بالقوه امید بر تجربه دانش‌آموزان از استرس و فرسودگی ادراک‌شده در طول تحصیل در دانشکده پزشکی، از طریق گرفتن پرسشنامه آنلاین از ۳۲۹ دانشجو سال اول تا چهارم پزشکی، به این نتیجه رسیدند که امید نقش حمایتگری مهمی در رابطه بین فرسودگی و استرس در دانشجویان موردنظر دارد، درواقع سطوح بالای امید با سطوح پایین استرس و فرسودگی ارتباط داشت. سوزان (۲۰۱۹) در پژوهشی به نام نقش میانجی استرس بر تأثیر خودکنترلی و خودمدیریتی در سطح امید، در مربیان، با بررسی ۱۹۶ مربی (۸۰ زن و ۱۱۶ مرد) به این نتیجه رسید که ارتباط مثبت و معناداری بین مهارت‌های خودکنترلی و خودمدیریتی با سطوح امید در مربیان وجود دارد. به‌علاوه ارتباطی قوی و معکوسی را بین مهارت‌های خودکنترلی و خودمدیریتی با نمرات استرس مربیان گزارش کرد. درنهایت، سطوح استرس ادراک‌شده، پیش‌بینی کننده امید در مربیان بود و مستقیماً بر مهارت‌های خودکنترلی و خودمدیریتی تأثیر می‌گذاشت. طاهری و فالاورجانی (۲۰۱۹) در پژوهشی به نام امید، خودکارآمدی و استرس ادراک‌شده در زنان ایرانی با سرطان سینه: بررسی نقش میانجی تاب‌آوری، با بررسی ۲۲۷ زن مبتلا به سرطان سینه در شهر اصفهان، ایران، به این نتیجه رسیدند که استرس تأثیر منفی را بر امید و خودکارآمدی دارد. تاب‌آوری نیز نقش میانجی در رابطه بین استرس و امید دارد، همان‌طور که نقش میانجی در رابطه بین استرس ادراک‌شده و خودکارآمدی داشت. در این تحقیق بیمارانی که سطوح بالای امید و خودکارآمدی داشتند و سطوح بالای تاب‌آوری را نشان می‌دادند، میزان استرس ادراک‌شده کمتری را تجربه می‌کردند. به همین خاطر افزایش سطح تاب‌آوری در کنار میزان بالای امید و خودکارآمدی می‌تواند با کاهش میزان استرس ادراک‌شده در این بیماران همراه باشد. استرس بخش بسیار مهم و جدایی‌ناپذیر بشر کنونی است که تمامی جنبه‌های زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (اپل و همکاران، ۲۰۱۸). سالانه زندگی هزاران دانش‌آموز درگیر کنکور و در نتیجه، استرس ناشی از آن می‌شود، بنابراین مطالعه در این حوزه حائز اهمیت است. همچنین در این پژوهش که از پایگاه‌های داده، مانند Magiran، Science direct، Pub Med و SID در بازه زمانی سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ استفاده شده، مطالعه جامعی درباره متغیر تلاش برای برتری و ارتباط این متغیر با متغیرهای استرس و امید، یافت نشد. این در حالی است که کنکور سراسری، دانش‌آموزان را به سمت‌وسوی برتر بودن از دیگران سوق می‌دهد، لذا ضروری است که پیرامون این متغیر نیز، تحقیقات بیشتری صورت گیرد. از طرفی دیگر دانش‌آموزان در سال کنکور معمولاً علی‌رغم استرسی که تجربه می‌کنند، به تلاش خود ادامه می‌دهند، در این پژوهش به بررسی این مسئله پرداخته شده است که آیا امید، آن عاملی است که به دانش‌آموز کمک می‌کند تا علی‌رغم استرس زیادی که دارد، به تلاش خود ادامه دهد. در نتیجه در این پژوهش تلاش شده است تا نقش میانجی امید در رابطه بین استرس و تلاش برای برتری در دانش‌آموزان کنکوری بررسی شود.

مواد و روش کار

پژوهش حاضر، از لحاظ هدف، کاربردی ولی از لحاظ جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها، پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه این پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزانی بود که داوطلب شرکت در آزمون کنکور سراسری بودند و در شهر تهران در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ سکونت داشتند. در این پژوهش به منظور کسب نمونه از جامعه موردنظر، از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی و در دسترس استفاده شد. بر اساس فرمول کوکران در جامعه نامحدود، برای انجام این پژوهش، به ۳۸۴ دانش‌آموز احتیاج بود. معیارهای ورود به این پژوهش در ابتدا رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان بود. کنکوری بودن دانش‌آموز معیار اصلی ورود به این پژوهش بود که به‌طور تقریبی، بازه سنی ۱۶ تا ۲۰ سال را شامل می‌شود. معیار بعدی این بود که افراد شرکت‌کننده می‌بایست ساکن تهران باشند. برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

مقیاس استرس ادراک‌شده: کوهن^۴ و همکاران (۱۹۸۳) به منظور سنجش استرس ادراک‌شده در یک ماه گذشته، ابزار خودگزارش‌دهی مشتمل بر ۱۴ گویه طراحی کردند. نحوه نمره‌گذاری بر اساس یک لیکرت ۵ گزینه‌ای از (هرگز) تا (بسیاری از اوقات) است. خرده مقیاس‌های این پرسشنامه شامل ادراک مثبت (گویه‌های ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳) و ادراک منفی (گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۱۱، ۱۲، ۱۴) است. به عبارت دیگر ادراک مثبت به معنی خودکارآمدی ادراک‌شده، است و ادراک منفی به معنی درماندگی ادراک‌شده هست. پس از نمره‌گذاری معکوس عبارات ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ و ۱۳ می‌توانیم با تجمیع باقی نمرات، نمره کلی ازمون‌دهنده را به دست آوریم. حداقل و حداکثر نمره قابل کسب در این مقیاس به ترتیب ۰ و ۵۶ هست و نقطه برش ۲۱/۸ و نمره بالاتر از آن نشان‌دهنده استرس ادراک‌شده بالا است (حسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲). کوهن و همکاران (۱۹۸۳) ضرایب همبستگی درونی را ۰،۸۴ تا ۰،۸۶ گزارش کرده‌اند. صفایی و شکری (۱۳۹۳) در پژوهشی در ایران، ضرایب آلفای کرونباخ برای خودکارآمدی ادراک‌شده و درماندگی ادراک‌شده و نمره کلی استرس ادراک‌شده را به ترتیب ۰،۸، ۰،۶ و ۰،۷۶ گزارش کردند. در پژوهش مظلوم و همکاران (۱۳۹۱) پایایی این پرسشنامه را به روش محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمد. محمود پور و همکاران (۱۳۹۷) پایایی این پرسشنامه به روش محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آورده است. روایی محتوایی این پرسشنامه‌ها توسط ۱۰ تن از اساتید صاحب‌نظر دانشگاه علوم پزشکی مشهد، تأیید شد (مظلوم و همکاران، ۱۳۹۱).

مقیاس امید: پرسشنامه امیدواری توسط اشنايدر^۵ و همکاران (۱۹۹۱) تهیه‌شده است که هدف آن بررسی میزان امید در زندگی افراد است. در این پرسشنامه به بررسی دو مقیاس پرداخته‌شده است. مقیاس تفکر عاملی (سؤالات ۲، ۹، ۱۰، ۱۲) که هدف مداری فرد را نشان می‌دهد و مقیاس تفکر راهبردی (سؤالات ۱، ۴، ۷ و ۸) که شامل راه‌های برنامه‌ریزی برای رسیدن به هدف است. این پرسشنامه ۴ عبارت انحرافی (سؤالات ۳، ۵، ۶ و ۱۱) دارد. این پرسشنامه ۱۲ سؤالی برای افراد بالای ۱۵ سال طراحی شده است. نمره‌گذاری آن بر اساس یک طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است (کاملاً مخالفم نمره ۱ تا کاملاً موافقم نمره ۵) و سؤالات ۳، ۷، ۱۱ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. اشنايدر و همکاران (۱۹۹۱) ضریب آلفای کرونباخ را بین ۰،۷۴ تا ۰،۸۶ به دست آورده‌اند. کرمانی و همکاران (۱۳۹۰) ضریب آلفای کرونباخ این آزمون را در ایران ۰،۸۶ گزارش کردند.

مقیاس تلاش برای برتری: پرسشنامه نیاز توسط استیرز و پورتر^۶ (۱۹۷۹) ساخته‌شده است که شامل ۱۲ گویه و ۳ خرده مقیاس است. نیاز موفقیت در فرد (۴ سؤال)، نیاز به تعلق اجتماعی (۴ سؤال) و نیاز به قدرت (۴ سؤال) خرده مقیاس‌های این آزمون هستند که به منظور سنجش شدت نیاز فرد به موفقیت، تعلق اجتماعی و قدرت بکار می‌رود. این پرسشنامه بر اساس نظریه مک کلند طراحی شده است. نحوه نمره‌گذاری به این صورت است که به هر پاسخ مثبت یک امتیاز و به هر پاسخ منفی صفر امتیاز، اختصاص داده می‌شود. موسوی و همکاران (۲۰۱۲) ضمن بررسی روایی ظاهری و محتوایی این ابزار به ترتیب روی مخاطبین و همچنین از طریق اساتید و خبرگان، پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ، برای هر سه زیر مقیاس بالای ۰،۷ گزارش کردند. بیگی‌نیا و همکاران (۱۳۸۹) نیز ابتدا روایی صوری این ابزار را بررسی کردند، سپس پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌ها بالا ۰،۷۵ گزارش کردند.

⁴ Cohen

⁵ Snyder

⁶ Steers, Porter

مقیاس تلاش برای برتری در کنکور: در این پژوهش به پرسشنامه‌ای نیاز بود که به‌طور خاص به بررسی تلاش برای برتری در کنکور بپردازد، اما با توجه به اینکه چنین پرسشنامه‌ای یافت نشد، ۶ سؤال با توجه به پیشینه و مطالعات انجام‌شده و با مشورت اساتید این حوزه طراحی شد. نمره‌گذاری این سؤالات به‌صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای بود (کاملاً مخالفم نمره ۱ تا کاملاً موافقم نمره ۵) و سؤال پنجم نمره‌گذاری معکوس داشت. برای بررسی پایایی این سؤالات از آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار آن ۰,۸۶۴ به دست آمد که به معنای پایایی مناسب است. همچنین برای بررسی روایی سؤالات از همبستگی پیرسون استفاده شد که تمامی سؤالات همبستگی معناداری را با نمره کل نشان دادند. علاوه بر این همبستگی بین سؤالات طراحی‌شده و شاخص کلی تلاش برای برتری ۰,۸۲۹ بوده است که نشان‌دهنده معناداری آن است.

روش اجرا

برای انجام این پژوهش در ابتدا به مدارس دخترانه و پسرانه در دسترس (برای مثال دبیرستان محدثه، علوم نو، فضیلت، روشنگر، نیکان و...) در شهر تهران مراجعه شد و از دانش‌آموزان پایه دوازدهم درخواست شد تا به‌صورت داوطلبانه در پژوهش شرکت کنند. به دلیل عدم همکاری کافی مدیران مدارس، نمونه موردنیاز تکمیل نشد، بنابراین به مؤسسات کمک‌آموزشی (قلم‌چی) مراجعه شد و پس از توضیحاتی در مورد پژوهش، از دانش‌آموزان کنکوری خواسته شد تا در این پژوهش شرکت کنند. علاوه بر این، لینک الکترونیکی پرسشنامه به همراه توضیحات کامل درباره پژوهش، در فضای مجازی (اینستاگرام، توئیتر و تلگرام) قرار گرفت. در تمامی مراحل تلاش شده است تا اطلاعات دانش‌آموزان کاملاً محرمانه باقی بماند و در پرسشنامه‌ها هیچ‌گونه سؤالی درباره نام و اطلاعات شخصی داوطلبان وجود نداشته باشد. درنهایت ۴۰۰ پرسشنامه به دست آمد که با حذف تعدادی از آن‌ها به دلایلی همچون پر کردن ناقص پرسشنامه، ۳۸۶ پرسشنامه ثبت شد. در این پژوهش که از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری است، در چند قسمت به تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. (۱) تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی، شاخصه‌هایی از قبیل فراوانی، میانگین و انحراف معیار؛ (۲) تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار استنباطی از قبیل همبستگی، که هر دو، توسط نرم‌افزار SPSS-26 انجام‌شده است. سپس به بررسی مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری و مدل کلی توسط نرم‌افزار SMART PLS-4 پرداخته شده است.

یافته‌ها

در این تحقیق ۲۰۱ دختر (۵۲,۱٪) و ۱۸۵ پسر (۴۷,۹٪) شرکت کردند. میانگین سنی افراد شرکت‌کننده ۱۷,۳۵ بود. ۶۰,۹ درصد از شرکت‌کنندگان از رشته تجربی، ۱۹,۷ درصد از رشته ریاضی، ۱۶,۶ درصد از رشته انسانی و ۲,۸ درصد از سایر رشته‌ها بودند. همچنین ۵۳,۴ درصد از شرکت‌کنندگان از مدارس دولتی، ۱۸,۹ درصد از مدارس نمونه دولتی، ۲۰,۲ درصد از مدارس سمپاد و ۷,۵ درصد از سایر مدارس بودند. شاخص‌های توصیفی متغیرها را در جدول ۱، خلاصه‌شده است. همچنین در تمامی متغیرها، مقادیر انحراف معیار در دختران بیشتر از پسران بود.

جدول (۱). شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

مفاهیم	میانگین	انحراف استاندارد
استرس	خودکارآمدی	۱۰,۸۰۳
	ادراک‌شده	۵,۰۸۲
	درمان‌دگی	۱۶,۰۰۷
	ادراک‌شده	۵,۰۰۸
	نمره کل استرس	۲۶,۸۳۳
	ادراک‌شده	۸,۶۱۹
امید	تفکر عاملی	۱۵,۱۹۱
	تفکر راهبردی	۱۴,۶۸۹
	نمره کل امید	۳۷,۳۵۲
نیازها	نیاز به قدرت	۲,۱۳۲
	نیاز به موفقیت	۳,۳۸۰
		۰,۷۶۴

نیاز به تعلق اجتماعی	۲,۹۰۹	۱,۰۵۴
نمره کل نیازها	۸,۴۲۲	۲,۰۱۸
تلاش برای برتری در کنکور	۲۰,۸۱۰	۵,۶۲۶
نمره کل تلاش برای برتری	۲۹,۲۳۳	۶,۱۱۱

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است، نتایج این آزمون نشان‌دهنده آن بود که توزیع دو متغیر امید و تلاش برای برتری، غیر نرمال بودند. بنابراین در این تحقیق از همبستگی اسپیرمن استفاده شد. نتایج همبستگی بین متغیرها به شرح زیر است:

جدول (۲). همبستگی بین متغیرها

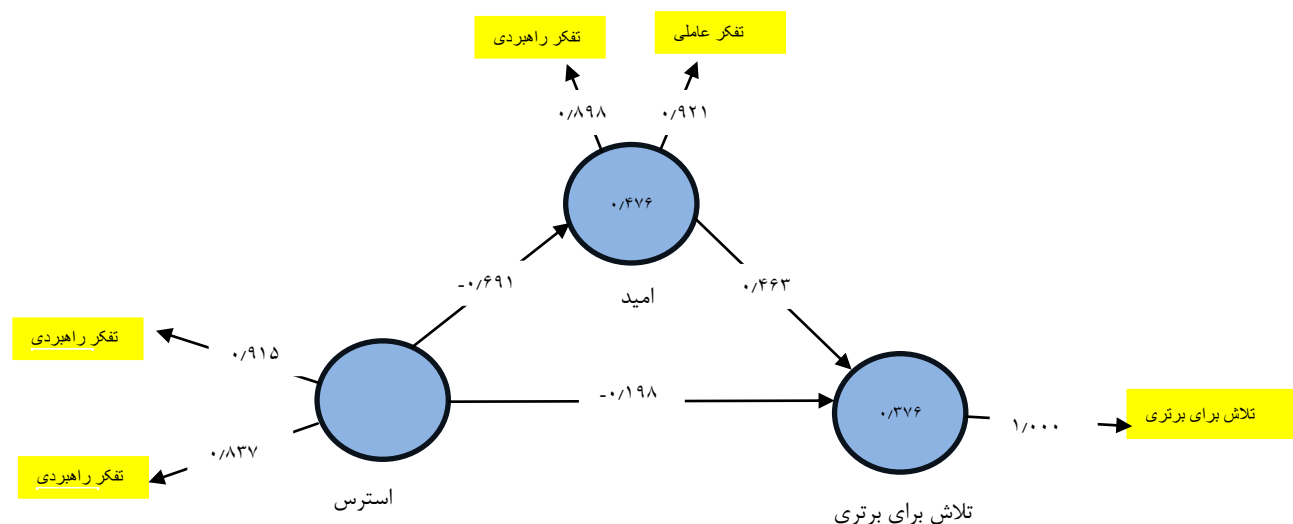
عامل	استرس	تلاش برای برتری	امید
استرس	۱	-۰,۴۹۳**	-۰,۶۷۵**
تلاش برای برتری	-۰,۴۹۳**	۱	۰,۵۱۸**
امید	-۰,۶۷۵**	۰,۵۱۸**	۱

بر طبق جدول ۲، همبستگی بین متغیرها در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($\alpha=0.01$) معنادار است و بین متغیرهای استرس و تلاش برای برتری، و استرس و امید رابطه معکوس و بین متغیر امید و تلاش برای برتری رابطه مستقیم وجود دارد.

جدول (۳). همبستگی بین متغیرها به تفکیک جنسیت

	دختران	پسران
رابطه بین استرس و امید	-۰,۷۰۶**	-۰,۶۴۴**
رابطه بین استرس و تلاش برای برتری	-۰,۴۶۶**	-۰,۵۱۲**
رابطه بین امید و تلاش برای برتری	۰,۵۴۵**	۰,۴۸۹**

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، همبستگی بین متغیرها در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($\alpha=0.01$) معنادار است. رابطه بین استرس و امید، همچنین رابطه بین امید و تلاش برای برتری در دختران قوی‌تر از پسران است اما مقدار رابطه بین استرس و تلاش برای برتری در پسران بیشتر از دختران است. مدل پژوهش که با استفاده از نرم‌افزار SMART PLS-4 طراحی شده است، در شکل ۱ مشاهده می‌شود.

شکل (۱). ضرایب رگرسیون استاندارد شده مدل پژوهش

شکل ۱. ضرایب رگرسیونی استاندارد شده مدل پژوهش
در مدل ساختاری، طبق شکل ۱، ضرایب رگرسیونی استاندارد شده مدل پژوهشی به صورت زیر است:
ضریب رگرسیون استاندارد شده استرس بر امید -0.691 و مقدار T-value این مسیر 23.131 است.
ضریب رگرسیون استاندارد شده استرس بر تلاش برای برتری -0.198 و مقدار T-value آن 3.115 است.
ضریب رگرسیون استاندارد شده امید بر تلاش برای برتری 0.463 و مقدار T-value این مسیر 7.564 است.
مقدار ضریب تعیین تعدیلی برای تلاش برای برتری برابر 0.376 است، بدین معنی که متغیرهای پژوهش 37.6 درصد از متغیر تلاش برای برتری را توصیف می کنند. همچنین با توجه به مقادیر T-value استنتاج می شود که روابط بین متغیرها معنی دار است، چراکه تمامی مقادیر نشان داده شده از مقدار خطای 0.05 یعنی عدد 1.96 بیشتر هستند.
در این پژوهش برای بررسی قدرت پیش بینی مدل از شاخص Q^2 استفاده شده است. این شاخص توسط استون و گیسر (۱۹۷۵) معرفی شده است و به ارزیابی این مسئله می پردازد که آیا متغیرهای پژوهش به شکل قابل قبولی بر یکدیگر تأثیر می گذارند یا خیر. هنسler و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ملاک، برای ارزیابی شاخص Q^2 مطرح کردند. مقدار 0.02 قدرت پیش بینی کم، مقدار 0.15 قدرت پیش بینی متوسط و مقدار 0.35 قدرت پیش بینی بالا را نشان می دهد. مقدار شاخص Q^2 برای متغیر امید 0.474 بود که نشان دهنده قدرت پیش بینی قوی این متغیر است. همچنین مقدار شاخص Q^2 برای متغیر تلاش برای برتری برابر 0.263 بود که نشان دهنده قدرت پیش بینی بالاتر از متوسط است.
در قسمت مدل های اندازه گیری، به بررسی مقادیر آلفا کرونباخ، پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا پرداخته شده است. طبق جدول ۴ تمامی مقادیر در بازه استاندارد خود قرار دارند. به عبارت دیگر پایایی و روایی مدل تأیید می شود.

جدول (۴). آلفای کرونباخ، پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا مدل

متغیر	آلفا کرونباخ (Alpha>0.7)	ضریب پایایی ترکیبی (CR>0.7)	میانگین واریانس استخراجی (AVE>0.5)	استر س	امید تلاش	تلاش برای برتری
استرس	۰,۷۰۵	۰,۸۶۹	۰,۷۶۹	۰,۸۷۷		
امید	۰,۷۹۲	۰,۹۰۶	۰,۸۲۸	-۰,۶۹۱	۰,۹۱	
تلاش برای برتری	-	-	-	-۰,۵۱۷	۰,۵۹	۱

شاخص هایی که برای بررسی تناسب مدل استفاده می شود، شاخص SRMR^۷ و NFI است. به معنای ریشه استاندارد شده میانگین مربع باقیمانده است که تفاوت بین همبستگی مشاهده شده و ماتریس همبستگی ضمنی مدل هست. اگر مقدار این شاخص کمتر از 0.08 باشد بدین معنی است که مدل مورد نظر تناسب خوبی دارد. مقدار این شاخص در این پژوهش برابر با 0.026 بود که نشان دهنده تناسب خوب مدل مورد نظر است.
شاخص بعدی که برای بررسی تناسب مدل استفاده می شود، NFI^۸ است که شاخص تناسب نرمال و یا شاخص بنتلر-بونت نامیده می شود. اگر مقدار این شاخص بالاتر از 0.9 باشد، نشان دهنده این است که مدل پژوهش تناسب قابل قبولی دارد. مقدار این شاخص در این پژوهش 0.977 بود، بنابراین تناسب مدل ذکر شده، طبق این شاخص نیز مورد تأیید است.
برای بررسی نقش امید به عنوان میانجی در رابطه بین استرس و تلاش برای برتری، ضریب تأثیر غیرمستقیم استرس بر تلاش برای برتری محاسبه شد که مقدار این ضریب -0.32 و مقدار T-value آن 6.866 بود. بنابراین در سطح خطای

⁷ Standardized root mean square residual
⁸ normed fit index

۰,۰۵ معناداری آن تأیید می‌شود. در نتیجه می‌توان گفت که در رابطه بین استرس و تلاش برای برتری، امید نقش میانجی را دارد. از طرفی دیگر چون تمامی مسیرهای مدل پیشنهادی معنادار هستند، میانجی‌گری امید از نوع میانجی جزئی است.

بحث و نتیجه گیری

دانش‌آموزان سرمایه‌ها و سازندگان آینده هر کشور هستند، بنابراین هرچه مراقبت و توجه به سلامت روان آن‌ها بیشتر شود، می‌توانند بهتر و بیشتر پیشرفت کنند و در نتیجه آینده زیباتری را رقم خواهند زد، بنابراین پژوهش حاضر باهدف بررسی رابطه بین استرس و تلاش برای برتری با نقش میانجی امید در دانش‌آموزان کنکوری انجام گرفت. نتایج حاکی از آن است که بین متغیر استرس و تلاش برای برتری رابطه‌ای معکوس وجود دارد. علاوه بر این رابطه بین متغیر استرس و امید نیز معکوس است اما بین تلاش برای برتری و امید رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین امید نقش میانجی در رابطه بین استرس و تلاش برای برتری داشت. بدین معنا که تلاش برای برتری می‌تواند به‌صورت مستقیم و همچنین به‌صورت غیرمستقیم و از طریق متغیر امید، بر استرس ادراک‌شده تأثیر بگذارد. پژوهش‌های بسیاری به بررسی تأثیر متغیرهای مختلف بر استرس و امید پرداخته‌اند. برای مثال پژوهش‌های ژانگ و همکاران (۲۰۲۲)، سوزان (۲۰۱۹)، طاهری و فالاورجانی (۲۰۱۹) و عبدالمی و همکاران (۲۰۱۹) تحقیقاتی همسو با پژوهش حاضر هستند. اما در راستای اینکه تلاش برای برتری چگونه می‌تواند از طریق امید بر استرس ادراک‌شده تأثیر بگذارد می‌توان به پژوهش گلاگر و همکاران (۲۰۲۱) اشاره کرد. آن‌ها در پژوهشی به بررسی ارتباط بین امید و خوش‌بختی، استرس و اضطراب افراد پرداختند و به این نتیجه رسیدند که امید می‌تواند با افزایش احساس خوشبختی باعث کاهش استرس شود. تفاوت این پژوهش با پژوهش حاضر در استفاده از متغیر تلاش برای برتری به‌جای متغیر احساس خوشبختی است. منتهی چون هر دو متغیر ماهیتی مثبت دارند بنابراین نتایج هر دو پژوهش باهم همخوانی دارد. برای تبیین نتایج ارائه‌شده، طبق ابزار استفاده‌شده در این تحقیق، استرس ادراک‌شده دارای دو بعد خودکارآمدی ادراک‌شده و درماندگی ادراک‌شده است، در نتیجه می‌توان گفت که چون امید متغیری مثبت تلقی می‌شود، می‌تواند باعث افزایش تلاش برای برتری در دانش‌آموزان شود، که این افزایش منجر به تقویت حس خودکارآمدی این افراد می‌شود و در نتیجه استرس و درماندگی ادراک‌شده آن‌ها، کاهش می‌یابد. در جهت عکس این مسیر، استرس بسیار زیاد، باعث افزایش درماندگی در فرد می‌شود که منجر به کاهش امید و تلاش برای برتری می‌شود. همچنین بر طبق پژوهش فولکمن (۲۰۱۳) امید، به سازگاری فرد با شرایط سختی مانند کنکور، کمک می‌کند. در نتیجه با افزایش سازگاری فرد با شرایط، خودکارآمدی تقویت می‌شود، که در نهایت منجر به کاهش درماندگی و استرس ادراک‌شده و افزایش تلاش برای برتری می‌شود. علاوه بر این، با توجه به پژوهش سوزان (۲۰۱۹)، امید ارتباط مثبت و معناداری با خودکنترلی و خودمدیریتی دارد که این موارد، ارتباط معکوسی با استرس دارند، در نتیجه با افزایش امید، استرس کاهش می‌یابد و در نهایت تلاش برای برتری تقویت می‌شود.

باشنت^۹ (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که ناامیدی منجر به کاهش خودکارآمدی می‌شود. همان‌طور که گفته شد، استرس ادراک‌شده دارای دو بعد خودکارآمدی ادراک‌شده و درماندگی ادراک‌شده است. در نتیجه می‌توان گفت که با افزایش امید، خودکارآمدی افزایش می‌یابد و در نهایت استرس و درماندگی کاهش پیدا می‌کند.

نجاریان و همکاران (۲۰۱۴) بیان کردند که در مواجهه با یک عامل استرس‌زا، نوجوان ابتدا یک ارزیابی از موقعیت انجام می‌دهند، که شامل سنجش ذهنی منابع شخصی فرد (دانش، توانایی‌ها و مهارت‌ها) است. این ارزیابی اولیه، پاسخ فیزیولوژیکی به موقعیت استرس‌زا را شکل می‌دهد که این پاسخ‌های فیزیولوژیکی بر عملکرد موقعیتی و نحوه برخورد مؤثر فرد با شرایط موردنظر تأثیر می‌گذارند. ارزیابی موقعیت معمولاً به دو نتیجه منتهی می‌شود: پاسخ چالش در مقابل تهدید. پاسخ چالشی برای زمانی است که فرد در ارزیابی موقعیت به این نتیجه رسیده است که منابع کافی برای مقابله با شرایط را دارد و در نتیجه بدن با واکنش فیزیولوژیکی سالم به موقعیت استرس‌زا پاسخ می‌دهد که این جریان باعث تسهیل عملکرد می‌شود. اما موقعیت وقتی تهدیدآمیز تلقی می‌شود که فرد به این نتیجه برسد که خواسته‌های موقعیت، فراتر از

⁹ Bashant

منابع شخصی اوست. در اینجا سیستم اعصاب خودمختار، الگویی ناکارآمد را در برابر موقعیت تهدیدآمیز نشان می‌دهد که این فرایند منجر به مهار عملکرد می‌شود. بنابراین افراد با استرس بالا، معمولاً از موقعیت‌های اجتماعی و پرچالش اجتناب می‌کنند. اما بر اساس نظریه مک‌کلند^{۱۰} (۱۹۶۱) افرادی که نیاز به پیشرفت و موفقیت بالایی دارند، به عبارت دیگر افرادی که نمره تلاش برای برتری بالایی دارند، اغلب موقعیت‌های استرس‌زا را به چشم چالش می‌نگرند، بنابراین برای رسیدن به اهداف خود، به جای اجتناب، با چالش‌های پیش روی خود، مواجه می‌شوند و برای از بین بردن موانع، تلاش می‌کنند. بنابراین این افراد در مواجهه با استرس، بیشتر بر خودکارآمدی خود تکیه دارند تا درماندگی.

آدلر (۱۹۲۷) معتقد بود که تلاش برای برتری میل طبیعی انسان برای حرکت از موقعیت منفی ادراک‌شده، به سمت موقعیت مثبت ادراک‌شده است؛ بائه (۲۰۲۳) بیان می‌کند که ادراک فرد نسبت به محرک، میزان استرس را تحت تأثیر قرار می‌دهد، در نتیجه چون تلاش برای برتری ادراک فرد را به سمت‌وسوی مثبت سوق می‌دهد، در نهایت باعث کنترل و کاهش استرس ادراک‌شده می‌شود.

از طرفی دیگر ژائو (۲۰۲۳) امید را به عنوان توانایی افراد برای تصور آینده‌ای که فرد مایل به مشارکت در آن است، تعریف می‌کند. درواقع امید به عنوان یک حالت ذهنی مثبت در نظر گرفته می‌شود که در آن فرد اهداف روشنی را برای خود مشخص می‌کند، عزم خود را جزم می‌کند و راه‌های جایگزین را برای شکست دادن موانع و رسیدن به آینده‌ای مثبت امتحان می‌کند. اگر این تعریف را در کنار تعریف آدلر درباره تلاش برای برتری، یعنی میل طبیعی انسان برای حرکت از موقعیت منفی ادراک‌شده، به سمت موقعیت مثبت ادراک‌شده است، قرار دهیم می‌توان به این برداشت رسید که هر دو متغیر فرد را به سمت دیدگاه و موقعیتی مثبت سوق می‌دهند، بنابراین کاملاً منطقی است که این دو متغیر بتوانند به فرد کمک کنند که موقعیت‌های استرس‌زا را به چشم چالش ببیند نه تهدید.

بر اساس یافته‌ها، رابطه بین دو متغیر استرس و امید در دختران قوی‌تر از رابطه این دو متغیر در پسران است. الحق^{۱۱} (۲۰۲۳) و پیه^{۱۲} و همکاران (۲۰۲۲) نیز بر این نکته تأکید کرده‌اند. الحق (۲۰۲۳) بیان کرد که زنان نسبت به مردان، در برابر استرس مستعدتر هستند. البته می‌توان این را نیز در نظر گرفت که دختران راحت‌تر احساسات منفی خود را ابراز می‌کنند و احتمالاً پسران احساسات منفی خود را بروز نمی‌دهند. پور رجب و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که علت استرس بیشتر در دختران، توجه زیاد آن‌ها به احتمال شکستشان در امتحانات، حساسیت بیشتر نسبت به فشار امتحانات، ترس از طرد شدن و جدایی در روابطشان و در نهایت، دل‌مشغولی بیشتر درباره مسائل مالی است. از دیگر پژوهش‌های همسو می‌توان به پژوهش انجم و ورما^{۱۳} (۲۰۲۲)، اشاره کرد که بیان کردند، زنان نسبت به مردان بهتر می‌توانند امید را در دل خود زنده نگه‌دارند. یکی از پژوهش‌های ناهم‌سو پژوهش حاضر، پژوهش روشنی^{۱۴} و همکاران (۲۰۲۲) است که نشان دادند سطح امید در دانش‌آموزان پسر بیشتر از دانش‌آموزان دختر است. در اینجا می‌توان به این نکته اشاره کرد که چون استرس در دانش‌آموزان دختر بیشتر است، بنابراین رابطه بین استرس و امید نیز در این افراد بیشتر است، بدین معنا که هرچه استرس آن‌ها بیشتر می‌شود از میزان امید آن‌ها کاسته می‌شود. البته به دلیل تأکید بیشتر دختران بر روابطشان، آن‌ها می‌توانند حمایت‌های کافی را از والدین، همسالان، معلمان و دوستانشان دریافت کنند، که این امر باعث افزایش امید در آن‌ها می‌شود و در نتیجه می‌توانند استرس خود را کنترل کنند.

نتایج نشان‌دهنده این بودند که هم نمرات استرس و هم تلاش برای برتری در دختران بیشتر از پسران بود. اما رابطه استرس و تلاش برای برتری، در پسران قوی‌تر از دختران بود. برای تبیین این مسئله می‌توان گفت که افزایش استرس باعث افزایش حس درماندگی و ناامیدی در فرد می‌شود و در نتیجه دانش‌آموز تلاش را بی‌فایده می‌پندارد. انتظارات والدین، فشار درس‌ها، ارتباطات ناسالم با آموزگاران و رقابت ناسالم بین دانش‌آموزان، باعث افزایش استرس در آن‌ها می‌شود و این موضوع باعث تغییر ادراک فرد نسبت به عوامل استرس‌زا می‌گردد. به عبارت دیگر عوامل استرس‌زا را به عنوان تهدید، و نه

¹⁰ McClelland

¹¹ Ulhaq

¹² Pieh

¹³ Anjum, Verma

¹⁴ Roshni

چالش، می‌نگرد و بنابراین برای کنترل این میزان استرس، به اجتناب از این موقعیت‌ها می‌پردازد و این اجتناب باعث تغییر ایده‌ال‌های او می‌شود، یعنی فرد از نیازهای پیشرفت و موفقیت خود دست می‌کشد که در نهایت باعث کاهش تلاش برای برتری می‌شود. طبق نکاتی که ذکر شد منطقاً باید به این نتیجه رسید که چون میزان استرس و تلاش برای برتری در دختران بیشتر است، پس باید ارتباط این دو متغیر نیز در دختران قوی‌تر باشد ولی نتایج این تحقیق عکس این منطق را نشان می‌دهد. برای تبیین این موضوع می‌توان به این نکته اشاره کرد که دختران معمولاً بیشتر به ابراز احساسات خود می‌پردازند و بیشتر به دنبال جذب حمایت اجتماعی از والدین، دوستان، متخصصان و... می‌روند، طبق انجم و ورما (۲۰۲۲) دختران بهتر می‌توانند ادراک خود را نسبت به موقعیت تغییر دهند و با دید مثبت به شرایط بنگرند، بنابراین بهتر می‌توانند بر استرس خود غلبه کنند و به تلاش خود ادامه دهند. اما پسران معمولاً از ابراز احساسات خود اجتناب می‌کنند و در نتیجه این اجتناب باعث می‌شود که دانش‌آموز راه‌های کنترل استرس خود را یاد نگیرد و نتواند در موقعیت‌های مختلف بر استرس خود غلبه کند و در نهایت افزایش استرس باعث کاهش تلاش وی برای برتری و موفقیت می‌شود. به علاوه نتایج حاکی از آن بود که رابطه بین امید و تلاش برای برتری در دختران قوی‌تر از پسران است. جیانگ^{۱۵} و همکاران (۲۰۱۳) بیان کردند که تعامل با والدین در دوران نوجوانی در شکل‌دهی تفکر و انگیزه هدف محور نقش مهمی دارد. همچنین ون رایزین^{۱۶} (۲۰۱۱) در پژوهش خود نشان داد که امید، سطح مشارکت نوجوان را در مدرسه افزایش و روابط بین فردی را گسترش می‌دهد که این امر باعث پیشرفت تحصیلی می‌شود. بر این اساس می‌توان این برداشت را داشت که چون اهمیت روابط در دختران بیشتر است و در نتیجه ارتباطات قوی‌تری با والدین و همکلاسی‌های خود دارند، در نهایت سطح امید بالاتری را شکل خواهند داد که منجر به تلاش بیشتر برای برتری و موفقیت می‌شود. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی مانند نبودن پرسشنامه تخصصی برای متغیر تلاش برای برتری و نمونه‌گیری در دسترس همراه بود. محدود بودن پژوهش به شهر تهران و پرسیدن پرسشنامه‌ها به دو طریق آنلاین و حضوری و عدم کنترل اختلالات روانی، مانند افسردگی و اضطراب و... در دانش‌آموزان از دیگر محدودیت‌های این پژوهش بودند. در این راستا به پژوهشگران توصیه می‌شود تا پرسشنامه تخصصی برای متغیر تلاش برای برتری طراحی کنند. همچنین به دلیل تفاوت سطح امکانات آموزشی، اقتصادی و فرهنگی در تهران و سایر شهرهای ایران، پیشنهاد می‌شود که این پژوهش در سایر شهرها و همراه با کنترل اختلالات تکرار شود.

تشکر و قدردانی

از تمامی افرادی که در این پژوهش ما را یاری کردند کمال تشکر را داریم

References:

- Abdollahi A, Panahipour, H, Hosseinian S, Allen, K. A. The effects of perceived stress on hope in women with breast cancer and the role of psychological hardiness. *Psycho-oncology*: 2019: 28(7): 1477-1482. doi:[10.1002/pon.5102](https://doi.org/10.1002/pon.5102)
- Adler, A, Wolfe, W B. The feeling of inferiority and the striving for recognition. *Proceedings of the Royal Society of Medicine* 1927: 20(12):1881-1886. doi:[10.1177/003591572702001246](https://doi.org/10.1177/003591572702001246)
- Anjum M, & Verma M K. Impact Of Hope On The Coping Behavior Of Male And Female Cancer Patients. *Journal of Psychology and Political Science (JPPS)* ISSN 2022: 2(01): 2799-1024. <https://doi.org/10.55529/jpps.21.1.6>
- Bae M. Coping strategies initiated by COVID-19-related stress, individuals' motives for social media use, and perceived stress reduction. *Internet Research*: 2023: 33(1): 124-151. <https://doi.org/10.1108/INTR-05-2021-0269>
- Bae M. Coping strategies initiated by COVID-19-related stress, individuals' motives for social media use, and perceived stress reduction. *Internet Research*: 2023: 33(1): 124-151. <https://doi.org/10.1108/INTR-05-2021-0269>

¹⁵ Jiang

¹⁶ van Ryzin

- Bashant J L. Instilling Hope in Students. *Journal for leadership and instruction* 2016; 15(1): 17-20.
- Biginia A, Safari S, Mohammadi M. Investigating the effect of the type of need on employees' desire for entrepreneurship (Case study: Headquarters of National Iranian Oil Company). *The scientific-research quarterly of management and human resources in the oil industry* 2019; 13. (in Persian)
- Cahayani N S, Sumayah M A. *The Life Struggle Of Hazel And August In The Fault In Our Stars Movie An Individual Psychological Approach* (Doctoral dissertation). Universitas Muhammadiyah Surakarta :2021.
- Cohen S, Kamarck T, Mermelstein R. A Global Measure of Perceived Stress. *Journal of Health and Social Behavior*: 1983; 24(4): 385–396. <https://doi.org/10.2307/2136404>
- Duncan A R, Hellman C M. The potential protective effect of hope on students' experience of perceived stress and burnout during medical school. *The Permanente Journal* 2020; 24. Dio: [10.7812/TPP/19.240](https://doi.org/10.7812/TPP/19.240)
- Epel E S, Crosswell A D, Mayer S E, Prather A A, Slavich G M, Puterman E, Mendes W B. More than a feeling: A unified view of stress measurement for population science. *Frontiers in neuroendocrinology* 2018; 49: 146-169. Dio:[10.1016/j.yfrne.2018.03.001](https://doi.org/10.1016/j.yfrne.2018.03.001)
- Fist J, Fist G. *Personality theories*, translated by Yahya Seyed Mohammadi, 4th edition, Tehran: Rovin, 2002: 81-89. (In Persian)
- Folkman S. Stress, coping, and hope. *Psychological aspects of cancer: a guide to emotional and psychological consequences of cancer, their causes and their management*. Dio: [10.1007/978-1-4614-4866-2](https://doi.org/10.1007/978-1-4614-4866-2)
- Frumkin H. Hope, health, and the climate crisis. *The Journal of Climate Change and Health* 2022; 5: 100-115. <https://doi.org/10.1016/j.joclim.2022.100115>
- Gallagher M W, Smith L J, Richardson A L, D'Souza J M, Long L J. Examining the longitudinal effects and potential mechanisms of hope on COVID-19 stress, anxiety, and well-being. *Cognitive Behaviour Therapy* 2021; 50(3): 234-245. Dio: [10.1080/16506073.2021.1877341](https://doi.org/10.1080/16506073.2021.1877341)
- Gustafsson H, Skoog T, Podlog L, Lundqvist C, Wagnsson S. Hope and athlete burnout: Stress and affect as mediators. *Psychology of sport and exercise* 2013; 14(5): 640-649. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.03.008>
- Hasanzadeh M, Tarkhan M, Taghizadeh M. The effectiveness of immunization against stress on the perceived stress of pregnant women with a history of infertility. *Psychiatric Nursing* 1392; 2 (23): 27-34. (In Persian)
- Hirsch J K, Sirois F M. Hope and fatigue in chronic illness: The role of perceived stress. *Journal of health psychology* 2016; 21(4): 451-456. Dio: [10.1177/1359105314527142](https://doi.org/10.1177/1359105314527142)
- Jiang X, Huebner E S, Hills K J. Parent attachment and early adolescents' life satisfaction: The mediating effect of hope. *Psychology in the Schools* 2013; 50(4): 340-352. Dio: [10.1002/pits.21680](https://doi.org/10.1002/pits.21680)
- Johnston J N, Greenwald M S, Henter I D, Kraus C, Mkrtchian A, Clark N G, Kadriu B. Inflammation, stress and depression: an exploration of ketamine's therapeutic profile. *Drug Discovery Today* 2023; 28(4):103518. Dio: [10.1016/j.drudis.2023.103518](https://doi.org/10.1016/j.drudis.2023.103518)
- Kermani Z, Khodapanahi M, Heydari M. Psychometric properties of Schneider's hope scale. *Applied Psychology Quarterly* 2018; 19(3): 7-23 (in Persian).

- Leander P O, Lestari I. STRIVING FOR SUPERIORITY OF KEVIN TIERNEY REFLECTED IN NICHOLAS SPARKS 'SAFE HAVEN'NOVEL: THE FORMS AND THE FACTORS. *Journal of Language and Literature* 2022; 9(2): 160-171.
- Mahmoudpour A, Barzegar D, Salimi Bajstani H, Yousefi N. Prediction of perceived stress based on emotion regulation, experiential avoidance and anxiety sensitivity of substance dependent individuals. *Clinical Psychology Studies Quarterly* 2017; 8 (30): 189-206. (In Persian)
- Mazloun S, Darban F, Vagei S, Modares Ghoroi M, Kashani Lotfabadi M, Shad M. Investigating the impact of the stress immunization program on the perceived stress of nurses working in the psychiatric department. *Evidence-based care* 2012; (1): 35-43. (In Persian)
- McClelland D C. *Achieving society* (Vol. 92051). Simon and Schuster: 1961.
- McEwen B S, Akil H. Revisiting the stress concept: implications for affective disorders. *Journal of Neuroscience* 2020; 40(1): 12-21. Dio: [10.1523/JNEUROSCI.0733-19.2019](https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.0733-19.2019)
- Mousavi S, Mousavi F, Heydari R. Examining the relationship between anxiety and need for success in female high school students. The fourth international conference of child and adolescent psychiatrists 2012 (in Persian).
- Pieh C, Dale R, Plener P L, Humer E, Probst T. Stress levels in high-school students after a semester of home-schooling. *European Child & Adolescent Psychiatry* 2022; 31(11): 1847-1849. Dio: [10.1007/s00787-021-01826-2](https://doi.org/10.1007/s00787-021-01826-2)
- POURRAJAB M, RABBANI M, KASMAIENEZHADFARD S. Different Effects of Stress on Male and Female Students. *Online Journal of Counseling & Education* 2014; 3(3).
- Redlich-Amirav D, Larsen D, Taylor E. Does Hope Reverberate Between Generations?. *Qualitative Health Research*: 2023. 10497323231151614.
- Rith-Najarian L R, McLaughlin K A, Sheridan M A, Nock M K. The biopsychosocial model of stress in adolescence: self-awareness of performance versus stress reactivity. *Stress* 2014; 17(2): 193-203. Dio: [10.3109/10253890.2014.891102](https://doi.org/10.3109/10253890.2014.891102)
- Roshni R, Khan M H A, Hasan M T. The Level of Hope of the Ethnic Minority Undergraduate Students. *IOSR Journal of Humanities and Social Science* 2022; 27. [10.9790/0837-2704020105](https://doi.org/10.9790/0837-2704020105)
- Safai M, Shukri O. Measuring stress in cancer patients: factorial validity of perceived stress scale in Iran. *Psychiatric Nursing* 2014; 1(2): 13-22. (In Persian)
- Snyder C R, Forsyth D R. *Handbook of social and clinical psychology: The health perspective*. Pergamon Press 1991.
- Steers R M, Porter LW. *Motivation word Behavior*. New York : McGraw-Hill: 1979.
- Sucan S. The Mediating Role of Stress on the Effect of Self-Control and Self-Management on Level of Hope in Coaches. *Journal of Education and Learning* 2019; 8(2): 279-285. Dio: [10.5539/jel.v8n2p279](https://doi.org/10.5539/jel.v8n2p279)
- Sucan S. The Relationship between Hope and Perceived Stress in Teacher Candidates. *International Journal of Higher Education* 2019; 8(2): 1-6. Dio: [10.5430/ijhe.v8n2p1](https://doi.org/10.5430/ijhe.v8n2p1)
- Taheri A, Falavarjani M F. Hope, self-efficacy, and perceived stress among Iranian women with breast cancer: Examining the mediating role of resilience. *Middle East Journal of Positive Psychology* 2019; 5(1): 82-96. <https://orcid.org/0000-0002-7942-2796>

- Ulhaq N D, Amalia D P, Rafa K D, Rizkiya I, Astuti Y D, Febriyanti F, Widayati K A. Correlation between stress and eating behaviour in college students: A longitudinal study. *HAYATI Journal of Biosciences* 2023; 30(1): 88-94. <https://doi.org/10.4308/hjb.30.1.88-94>
- van Ryzin M. Protective factors at school: Reciprocal effects among adolescents' perceptions of the school environment, engagement in learning, and hope. *Journal of Youth and Adolescence* 2011; 40(12): 1568-1580. <https://doi.org/10.1007/s10964-011-9637-7>
- Wang D K, Liu X H, Xiao J H, Chen J Li X, et al. Hope during the COVID-19 epidemic decreased anxiety and depression symptoms mediated by perceived stress: coping style differences among patients with COVID-19. *Current medical science* 2022; 42(4): 885-894. Dio: [10.1007/s11596-022-2624-2](https://doi.org/10.1007/s11596-022-2624-2)
- Zhang M, Wu Y, Ji C, Wu J. The role of perceived social support and stress in the relationship between hope and depression among Chinese shadow education tutors: a serial mediation model. *International journal of environmental research and public health* 2022; 19(6): 3348.
- Zhang Y, Cui C, Wang L, Yu X, Wang Y, Wang X. The mediating role of hope in the relationship between perceived stress and post-traumatic stress disorder among Chinese patients with oral cancer: A cross-sectional study. *Cancer management and research* 2021; 393-401. Dio: [10.2147/CMAR.S281886](https://doi.org/10.2147/CMAR.S281886)
- Zhao Y. On the relationship between second language learners' grit, hope, and foreign language enjoyment. *Heliyon* 2023. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13887>

Modeling the Structural Relationship among Perceived Stress and Striving for Superiority with the Mediating Role of Hope in University Entrance Exam Students

Zohreh Khosravi¹⁷, Nastaran Nekokar¹⁸

Abstract

Background & Aims: The current research is a structural modeling study that was conducted with the aim of investigating the relationship between perceived stress and striving for superiority with the mediating role of hope in university entrance exam students of Tehran province. **Materials & Methods:** The statistical population of this research was all the entrance exam students of Tehran province. The sample in this research was 386 entrance examination students who were selected through Cochran's formula in the unlimited population and through available and voluntary sampling. All the participants filled out the perceived stress questionnaires (Cohen et al., 1983), the hope questionnaire (Snyder et al., 1991), the need questionnaire (Steers, Porter, 1979) and the striving for superiority in the university entrance exam. SPSS-26 software was used for data analysis in the descriptive and inferential statistics section, such as Spearman's correlation, and SMART PLS-4 software was used for other statistical analyzes in the structural modeling section. **Results:** The results showed that there was an inverse and significant relationship between the variables of perceived stress and hope (-0.675), perceived stress and striving for superiority (-0.493) in university entrance exam students. Also, there was a positive and significant relationship between the variables of hope and striving for superiority (0.518). In addition, hope mediated the relationship between perceived stress and striving for superiority. **Conclusion:** Therefore, it can be said that striving for superiority can affect perceived stress directly as well as indirectly through the variable of hope. In other words, by increasing the variables of hope and striving for superiority, stress decreases. Based on the findings of the research, it is suggested that the officials, teachers and experts in this field help to improve mental health and increase their effort and progress by teaching stress control and strengthening hope in these students.

KeyWords: Perceived Stress, Striving For Superiority, Hope, University Entrance Exam Students.

¹⁷ Professor of Psychology, Department of psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

¹⁸ Masters of clinical Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran